

Många olika metoder behövs för att förbättra tillståndet i hotad myrnatur

Efter den föregående hotbedömningen av naturtyper för tio år sedan har medvetenheten om myrarnas betydelse och vikten av att skydda myrnaturen ökat. Den nu färdigställda, andra hotbedömningen visar ändå att tillståndet i myrmarkerna inte har förbättrats, framstegen till trots. Mångfalden i myrnaturen försämras särskilt söder om Lappland och nordöstra Österbotten. Ansträngningarna för att förbättra myrnaturens tillstånd kan effektivieras med mångsidiga metoder.

Huidankeidas. Bild: Hannu Nousiainen.

Över hälften av myrtyperna är hotade – försämringen i tillståndet verkar fortsätta

I bedömningen ingick 50 myrtyper, varav 54 procent bedömdes vara hotade i hela landet och 20 procent nära hotade. Dessutom bedömdes mer omfattande myrenheter, myrkomplex och successionsserier av myrar vid landhöjningskusten, som indelades i 19 typer. Av dessa bedömdes 63 procent vara hotade och 16 procent nära hotade.

Myrtyper med trädbestånd, såsom mo-tallkärr, mo-grankärr och risrika grankärr, bedömdes ha blivit mer hotade sedan den förra bedömningen. Orsaken ansågs framför allt vara det ökade avverkningstrycket. Även blöta och trädlösa flarkrikkärr och flarkfattigkärr i södra Finland har blivit mer hotade eftersom kringliggande utdikningar och övrig markanvändning stör vattenhushållningen i dem. Utvecklingstrenden är på kort sikt negativ för merparten myrtyper.

Gamla, återkommande och nya hot

Skogsdikning är den största orsaken till att myrarna blir mer hotade – över hälften av hela Finlands myrareal har utdikats för skogsbruk. Åkerröjning har redan sedan tidigare förändrat myrnaturen. Temporärt minskade dess innebörd märkbart, men under det innevarande årtusendet har röjningen av åker på torvmark börjat öka igen. Avverkning har försvagat naturtillståndet i odikade, trädklädda myrmarker, särskilt skogskärr. Till förändringsfaktorerna hör även anläggning av vägnät, som splittrar enhetliga myrområden, samt utvinning av torv och vattenbyggnad.

Ny forskning visar att fjärr-påverkan av gamla diken i kringliggande områden och underhållsdikning försämrar tillståndet i de allra blötaste flarkmyrarna på ett allvarligare sätt än man bedömde ännu för tio år sedan. Fjärr-påverkan av markanvändningen i avrinningsområden dränerar också odikade myrmarker och orsakar ändringar i vatten- och näringshushållningen och därigenom i vegetationen.

Gruvdriften är ett ökande hot, särskilt för aapamyror och rikkärr i mellersta Lappland. Under de senaste åren har det även uppstått ett intresse för att utnyttja vitmossor för kommersiella syften, exempelvis som växtsubstrat. Omfattningen, läget och regleringen av sådana aktiviteter avgör hur allvarliga konsekvenserna blir för myrnaturen.

Uppvärmningen i klimatet bedöms redan ha inverkat på särdragen i palsamyror och tjäl-mossar och tjäl-kärr. Det varmare klimatet bedöms dessutom inom en nära framtid inverka på de permafrostpräglade egenskaperna i nordliga nätmossor och nordboreala aapamyror. Klimatförändringen bedöms på längre sikt leda till mer omfattande ändringar på myrnaturen.

Viktigt att kvarvarande odikade myrar skyddas

För att förbättra tillståndet i myrnaturen krävs att myrmarkerna skyddas och återställs samt att markanvändningen i avrinningsområdena planeras. Många åtgärder som förbättrar tillståndet i myrnaturen förbättrar även status i vattnet nedanför myrmarkerna och tryggar och ökar myrarnas kolreserver.

Lokal permafrost har gett upphov till palsar i övre Lappland. Till följd av att klimatet blivit varmare har palsarna börjat smälta. En rasande pals i Perumämmärinjänkä i Enare sommaren 2018. Bild Rauno Ruuhijärvi.

Ytterligare resurser för och marknadsföring av naturvården till markägare krävs, liksom även att myrmarker restaureras såväl i som utanför skyddsområden. En beprövat kostnadseffektiv verksamhetsmodell, där man i samband med underhålldikning planlagt avleder vatten till aapamyrar som lider av torra, bör främjas.

Nätverk av myrar och myrmarkshelheter behöver också tryggas utanför skyddsområdena genom såväl planering av markanvändningen som andra styrmedel. Skötseln av torvmarksskog kan utvecklas till att i större utsträckning ta hänsyn till naturvärdena, exempelvis genom kontinuerligt skogsbruk på lämpliga tillväxtplatser.

Vid bedömningen av tillståndet i myrkomplex utnyttjades flygbildstolkning. Nyare och mer tillgängliga flyg- och satellitbilder, laserskanning och annat material för fjärranalys samt geodataanalyser ger nya möjligheter till undersökning och uppföljning av tillståndet i myrnaturen.

Mer information

Miljörådet **Eero Kaakinen**, tfn 0400 181 175, fornamn.efternamn@mail.suomi.net

Naturvårdsintendent **Hanna Kondelin**, tfn 018 25453, fornamn.efternamn@regeringen.ax

Senior forskare **Aira Kokko**, Finlands miljöcentral, tfn 0295 251 290, fornamn.efternamn@ymparisto.fi

Avverkningstrycket ökar på de risrika grankärren, som bedöms vara starkt hotade. Bild Seppo Tuominen.

Särskilt representativa björk-rikkärr förekommer i mellersta Lappland, där också gruvindustrin är aktiv. Bild: Timo Penttilä.